

LORD BYRON YUNANİSTAN'DA: BYRON'UN 19. YÜZYIL ÇAĞDAŞ YUNAN KÜLTÜRÜ ETKİSİ*

Esin OZANSOY*

George Gordon BYRON (1788 - 1824), 22 Ocak 1788'de Londra'da doğdu. Babasının ailesi tarafından Normandiye Dükü ve İngiltere Kralı olan I. William'ın yandaşları olan Normandia'lılardan Buruns'ların torunlarıydılar. Bunlara 11. yüzyılda Lancashire Lordluğunda çok büyük araziler bahşedilmiştir. Byron ailesi sürekli sayfiye yeri olarak kullandığı Abbey Newstead'i mülk edinmişlerdir⁽¹⁾. İskoç kökenli babası John Byron (1755 -1791), muhafız birliğinin subaylarından biriydi ve şairin annesi Catherine Gordon (1765 - 1811) ile 1785'de evlenmiştir.

Byron çocukluk günlerini sanki doğuştan fakirmiş gibi, yoksulluk içinde annesiyle birlikte geçirmiştir. Babası onları çabuk terketmiştir. 1801'de genç Byron Harrow okulunda öğrenci iken, Rochdale Baron'u unvanı ile kendisine büyük bir miras kalmıştır⁽²⁾. 1805 - 7 yılları arasında Oxford'daki Trinity Kolejinde okurken, "*Hours of Idleness*" (*Avarelik Saatleri - 1807*) başlığıyla ilk şiirlerini yazmıştır⁽³⁾. 1809 yılında reşit olunca, Lordlar Kamarasında yerini almıştır. Artık uzun yolculuklar için planlar yapmaya başlamıştır. Her genç aristokrat için zorunlu bir eğitim aşaması olarak, 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'ya okul sonrası seyahatler bir gelenek halini almıştır. Bu türlü seyahatler Napoleon'un ambargosuyla yasaklanmıştır. Gerçekten de bu ambargo, Napoleon'un ordularıyla kuşatılan Avrupa'da, pek çok Avrupa'lı seyyahın tarafsız Osmanlı İmparatorluğu'na ait olan bölgelere doğru yolculuklarına neden olmuştur.

*. Yrd. Doç. Dr. Esin Ozansoy, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

⁽¹⁾ Byron Lord, *Letters and Journal* (ed. R. E. Prothero), I, London 1901, s. 153 -156.

⁽²⁾ Byron Lord, *Letters and Journals*, I, s. 153 -156.

⁽³⁾ A. Maurois, *Byron*, I, Paris 1930, s. 139.

1809 Haziran'ında Byron, Portekiz⁽⁴⁾, İspanya⁽⁵⁾ ve Yunanistan⁽⁶⁾'ı kapsayan büyük seyahatine başlamak üzere İngiltere'den ayrılmıştır.

1809 yılı Eylül sonlarında Byron ve yol arkadaşı John Cam Hobhouse, Yunanistan'a

“Spider” adlı bir gemi ile Cebelitarık ve Malta⁽⁷⁾'dan, Preveza istikametine doğru denize açılmışlardır. İyonya Deniz'indeki Kephallonia, Ithake, Lefkada adaları çevresinde dolaşarak, 26 Eylül'de Yunanistan'ın Patras limanında demir atmışlardır⁽⁸⁾. Onları İngiliz konsolos Strone karşılamıştır. Kuzeye Preveza'ya geçip orada dört gün kaldıktan sonra, antik Nikopolis'e kısa bir ziyarette bulunmuşlardır. 1 Ekim'de kısa bir deniz yolculuğundan sonra Salona (Amphissa)'ya varmışlardır. Oradan da atlarla Arta'ya doğru devam etmişlerdir. Arta'da iki dinlendikten sonra, Byron süvari birliklerinin eşliğinde Yanya'ya varmışlardır (5 Ekim). İngiliz yüzbaşı William Martin Leake'in himayesinde karşılanmış ve yüzbaşı onları yörenin ileri gelenlerinden Nikolaos Argyris' in evine yerleştirmiştir.

Byron ve yol arkadaşı, Ali Paşa'nın torunu Mahmut Bey'e saygılarını arz etmişlerdir. Fakat Byron'un bizzat kendisi, Epeiros'un hükümdarı Tepedelen'li Ali Paşa'yı tanımak için sabırsızlandığından, Tepedelen'e Ali Paşa'nın sarayına hareket etmiştir. Üç gün sonra Tepedelen'e varmışlardır. Byron, Ali Paşa'nın sarayı karşısında çok büyülenmiştir. Mektuplarında, gördüğü Doğu dünyasının muhteşem büyüsunü en canlı renklerle betimler: “Güneş batarken Tepedelen'e girdiğim o tek anı asla unutmayacağım... Giysileriyle Arnavutlar, Tatarlar, Türkler, askerler ve atlar, siyah köleler”.

Byron, Ali Paşa'nın masal dünyası karşısında çok etkilenmiş, fakat aynı zamanda onun kurnaz karakteri ve kötü yönetimi karşısında, kaderini önceden görmüştür. Ali Paşa 5 Şubat 1822'de idam edilmiştir. Byron, “*Child Harold'un Kutsal Yolculuğu*”. (*Childe Harold's Pilgrimage*) adlı otobiyografik şiirinde (1812 - 1818) şu dizeleri yazmıştır⁽⁹⁾:

---

(4) Byron Lord, *Letters and Journals*, I, s. 233; J.C. Hobhouse, *Recollections of o Long Life*, London 1910, s. 6-10; Maurois, a.g.e., I, s. 163.

(5) Byron Lord, *Letters and Journals*, I, s. 238; Maurois, a.g.e., I, s. 164.

(6) T. Moore, *Byron's Life*, London 1847, I, s. 25-27.

(7) J. Galt, *The Life of Lord Byron*, London 1894, s. 65-74.

(8) G.Tolias- C. Koumariou, *British Travellers in Greece 1750-1820*, London 1995, s. 60-62.

“Kan kanı izler
Ve ölümlülerin eylemleri
kanla başladıkları zaman,
kanla son bulur.”

Byron ve beraberindekiler, Ekim’in ortalarında Yanya’da bulunmaktaydılar. 21 Ekim’de güneye Parga’ya, oradan da tekrar Patras’a doğru hareket etmişlerdir. Byron burada ilk kez, Epeiros’ daki Souli köyünün yok edilmesi sırasında kaçmış olan Sulyot’larla karşı karşıya gelir. Mesologgion’dan hızla geçerek, tekrar Patras’a geri dönerler. Kasım ortalarında Atina’ya yapacağı seyahati tasarlamaya başlamıştır. 12 Kasım’da annesine yazdığı mektupta şöyle demiştir: “Atina’ya gidiyorum, orada kışı geçireceğim... İngiltere’ye dönmek için hiç keyfim yok, fakat Asya’ya gitmeyeceğim, en azından gelecek bir iki yıl, çünkü Yunanistan’da göreceğim pek çok şey var.”

4 Aralık’ta Byron ve Hobhause, Atina’ya doğru hareket etmiş, Korinthos körfezine doğru yaklaşırlarken, Aigio denen küçük bir kıyı kentinde mola vermişlerdir. Orada onları kentin ileri gelenlerinden Andreas Londos adlı bir Yunanlı misafir etmiştir. Bir gece Londos, Byron ve arkadaşına, çağdaş Yunan şiirinin öncüllerinden Ph. Rigas (1757 - 1798)’ın “Thourios” (Savaş Türküsü)⁽¹⁰⁾’unu söyler:

.....
Ne zamana kadar delikanlılar,
dar geçitlerde yaşayacağız
Arslanlar gibi yamaçlarda, dağlarda tek başına
.....
Kırk yıl köle ve hapiste olmaktansa
Bir saat özgürce bir yaşam en iyisi !

(Çeviren: Esin Ozansoy)

Byron, bu genç milliyetçinin tutkusundan çok derin bir şekilde etkilenmiş ve Yunanistan’ın bağımsızlık mücadelesi için bir hareketin oluştuğunu farketmiştir.

⁽⁹⁾ *Childe Harold’ s Pilgrimage*, A. II, LXIII.

⁽¹⁰⁾ L. Politis, *Historia tes Neoellenikes Logotekhnias*, Athena 1991, s.127; C. A. Trypanis, *Greek Poetry from Homer to Seferis*, London 1981; Yeniden basım Athena 1986, s. 328; D. G. Tsakona, *Historia tes Neoellenikes Logotekhnias*, Athena 1992, t. 1, s. 368.

Byron ve Hobhouse turlarına devam ederekten, Korinthos'tan geçip, Parnassos dağına çıkmışlardır. Delphoi'u da ziyaret etmişlerdir. Ertesi gün Arakhona denen küçük bir kasabaya gelmişlerdir. Seyyahlar, Boiotia ovasından geçerek Leibadia'ya varmışlardır. Oranın ileri gelenlerinden, yüksek rütbeli bir memur olan Spyridon'un evinde konaklamışlardır. Thiba ve Thermopylai'ı da ziyaret ettikten sonra, tam yılbaşı günü 1809'da Atina'ya varmışlardır. O zaman Byron, 1200 haneli ve aşağı yukarı onbin nüfuslu, etrafı surlarla çevrili olan Atina'yla karşılaşmıştır. O sırada Atina'da oteller yoktu. Byron ve arkadaşı eski İngiliz konsolos yardımcısının dul eşi Theodora Makri'nin evinde misafir olmuşlardır⁽¹¹⁾. Ev sahibinin kızları Mariana, Katherina ve Teresa ile flört etmiştir. Özellikle Teresa, Byron'un üzerinde büyük bir etki yaratmış ve "The Maid of Athens" (Atina'lı Kız)⁽¹²⁾ şiirinin yazımına neden olmuştur. Atina'da iki ay kalmış ve İstanbul'a gitmek üzere buradan ayrılmıştır. 19 Mart 1810'da annesine yazdığı mektupta şöyle demektedir: "Yunanistan'ın büyük bir kısmını ve Epeiros'u boydan boya dolaştım, on hafta Atina'da kaldım ve şimdi İstanbul'a gitmem, Anadolu kıyılarında olmam gerekiyor". İzmir, Efes ve Truva'yı gezmiştir. Arkadaşı Henry Drury'e yazdığı mektupta: "Bu sabah uçsuz bucaksız Çanakkale Boğazını bir saat on dakikada boydan boya geçmeyi başardım" demiştir⁽¹³⁾.

Sonra da İstanbul'a gelmiş ve Haziran ayında tekrar Atina'ya dönmüştür. Atina'da pek çok yabancı seyyahlarla tanışmıştır. Mimar Charles Robert Cockerell, Baviera'lı ressam Haller von Hallerstein, Danimarka'lı arkeolog P. Olaf Brön Stead, Lady Hester Stanhope, Lord Elgin gibi isimler sayılabilir⁽¹⁴⁾.

Byron'un Yunanistan'dan ilk ayrılışı sırasında 18 Mart 1811'de "The Curse of Minerva" (*Tanrıça Athena'nın Laneti*)⁽¹⁵⁾ adlı şiirini tamamlar. İngiltere'ye dönerken, Ekim 1809'da Yanya'da yazmaya başladığı "Child

(11) Maurios, a.g.e., I, s. 174; Byron Lord, a.g.e., I, 269; Moore, a.g.e., I, s. 101, 102, 105.

(12) Maurios, a.g.e., I, s. 175; E. H. Coleridge, *Poetical Works of Lord Byron*, London 1905, s. 279.

(13) Byron Lord, a.g.e., I, 285; Maurios, a.g.e., I, s. 177.

(14) Toliás-Koumariánu, a.g.e., s. 34 - 36; 68; 72-74.

(15) *The Curse of Minerva*, Printed by T.Davison, Lombart Street, London 1812.

Harold's Pilgrimage" (Şövalye Harold' ın Kutsal Yolculuğu) adlı şiirinin el yazmaları da beraberindedir.

Şairin Yunanistan'daki etkileşimlerini dile getiren Child Harold'un 2. Kantosu ona büyük başarı kazandırmıştır. Bu parça aynı zamanda Yunan tarihine geçmiştir. Byron'un dizeleri arasında Yunanistan'ın artık nympha'ların ve mousa (ilham perileri)'ların oturduğu harabe bir kent olmadığı ortaya çıkmaktadır⁽¹⁶⁾:

"Tanrıların ve Yarı Tanrıların ülkesi unutulmazlığı almış,
Ama sahip olduğun bu kadar güzellik mutsuz yaşlılık içinde.
Senin karlı dağ ve ovalarının yeşilliği,
Doğanın farklı güzelliğini sana haykırıyorlar.
Naoslar ve sunaklar senin bağrında dinleniyorlar,
Yabancı saban demirinin ağırlığında kırılmışlar,
Senin binlerce yiğit külünle kavuşuyorlar".

(Çeviren: Esin Ozansoy)

1812 yılında Byron, *Child Harold's Pilgrimage* adlı yapıtının yayınlanmasıyla tüm olumlu eleştirileri kazanmış, öyle ki yapıtı Londra'da fırtınalı çöşkuya neden olmuştur.

Dört yıl sonra Byron, İngiltere'yi tekrar terk etmiş, İsviçre'de kısa bir süre kaldıktan sonra, İtalya'da yaşayan şair Percy B. Shelley'in evine yakın bir eve yerleşmiştir. Burada 1823 yılına kadar, Kont Gamba'nın kızı ve Kont Guiccioli'nin karısı ve şairin büyük aılı olan Teresa Gamba ile yaşamıştır⁽¹⁷⁾.

Sheley'in Piza'daki evi, yazarların, ünlü asilzadelerin geçiş yeri idi. Byron 1811 yılında Dimitrios Soutzos, Alexandros Maurokondatos adlı Yunanlı prenslerle tanışmıştır. Avrupa'da Yunan ayaklanmasının haberi yayılır yayılmaz, Yunan yandaşlı kurul ve komiteler, Yunan sorunu için parasal gelirlerin toplanması amacıyla kurulmuştur. Eylül 1822'de Hobhouse, Yunanistan lehine bir komitenin kurulması için Byron'la konuşmuş-

⁽¹⁶⁾ George Gordon, Lord Byron, *Child Harold's Pilgrimage*, a Romaunt, London 1812; Bkz. *Child Harold's Pilgrimage*, A, II, LXXXV, LXXXVII.

⁽¹⁷⁾ T. Medwin, *Journal of the Conversations of Lord Byron*, London 1824, s. 26; Moore, a.g.e., s. 393.

tur.1823' de "Londra Yunan taraftarı Komitesi" kurulmuştur⁽¹⁸⁾.

1823 Mayıs'ında Byron, bu komitenin üyesi olmuştur. Bir ay sonra Byron, Yunanistan'a doğru "Herkül" adlı bir gemiyle denize açılmıştır⁽¹⁹⁾. Beraberinde Kont Petro Gamba, Teresa'nın küçük erkek kardeşi, özel doktoru Francesco Bruno, seyyah Edward John Trelawny, Venedik'ten gondolcu Tita Falcieri, muhasebecisi Lega Zambelli, hizmetkarı Fletcher bulunmaktadır. 3 Ağustos'ta Kephallonia Adasında, Argostoli limanında karaya çıkmışlardır. Onları bir İngiliz subayı, Sir Charles James Napier karşılamıştır. Byron adayı dolaştıktan sonra, Ithake Adasında ziyaret etmiş. Sonra Byron, Yunanistan'ın durumu hakkında bilgiler toplayabilmek için geçici olarak Kephallonia Adasının "Metaxata" adlı köyüne yerleşmiştir⁽²⁰⁾. 17 Ekim'de günlüğüne şu satırları yazmıştır: "Bu güzel köyde, odamın penceresinin önünde ayakta duruyorum, güzelliğinin ve adaları, dağları, denizi aydınlatan ay ışığının soğuk sessizliğine rağmen, bu yer beni oldukça sakinleştirdi, öyle ki yazabiliyorum da". Ekim ayı içinde, komitede en ileri gelenlerin lideri ve Yunanistan temsilcisi olan yüzbaşı Leicester Stanhope'u kabul etmiştir. Daha sonra Byron, Stanhope'un izinden gidecek ve onun etkinliklerinde yer alacaktır. Yunan davası, Byron'u Mesolongion'a sürüklemiştir⁽²¹⁾. 27 Aralık 1823'te dostu Thomas Moore'a şu satırları yazmıştır: "24 saat içinde Maurokordatos ile karşılaşmak üzere, Mesolongion'a gitmek için gemiye biniyorum. Şu ana kadar beni burada partiteleri tutumu alıkoydu... Bir süvari birliğine para ödeyebilmek için paraları taşıyorum. Davanın kazanılacağına dair umudum var".

Byron, 28 Aralık'ta Zakynthos Adasında birkaç saat kalarak, nihayet 5 Ocak 1824'te Mesolongion'a ayak basmıştır. Limanda onu karşılayan halkın büyük coşkusuyla ve top atışlarıyla karşılanmıştır. Mesolongion'da kaldığı sürede, burada ki askeri birliklere ve denizcilere verilmek üzere paraları yatırmıştır. Emri altında bulunan bir topçu tugayında, Yunan taraftarı Avrupalıları birleştirmeye başlamıştır. 22 Şubat'ta resmen topçu tugayının albayı olarak tayin edilmiştir. Fakat yapılan planlar gerçekleşmemek-

(18) D. Dakin, *The Greek Struggle for Independence 1821-1833*, London 1973; Yunancaya Çev: R. Stauride-Patrikiou, Athena 1989, s. 141.

(19) Maurois, a.g.e., II, s. 258; H. Nicolson, *Byron, The Last Journey*, London 1940, s. 109.

(20) Dakin, a.g.e., s. 141; Maurois, a.g.e., II, s. 265.

(21) P. Gamba, *A Narrative of Lord Byron's Last Journey to Greece*, ed. J. Murray, London 1825, s. 295; D. Raymond, *The Political Career of Lord Byron*, London 1925, s. 265.

te, Londra'dan beklenen borç para henüz gelmemekte, ordu içinde ayrılıklar yayılmaya başlamıştır.

Diğer yandan, kış yağmurları kenti bataklığa dönüştürmüştür. Sel baskınlarına neden olmuştur. Byron, Salona'ya yapacağı seyahati ertelemek zorunda kalmış ve hastalanmıştır. 9 Nisan'da kent dışında bir at gezintisi yapmış⁽²²⁾, o sırada sağanak yağmura yakalanmış, yüksek ateş içinde hastalığı artmıştır⁽²³⁾.

"14 Nisan'da..... hiçbir tehlikeyi sezinlemedim" diyordu Petro Gamba. Sanki bir günlük gibi, Byron'un son günlerine dair, Gamba tarafından yazılmış çok detaylı bir anlatı kalmıştır.

"18 Nisan, o gün Paskalya'ydı. O öleceğini anladı ve hizmetkarına son arzularını söylemeye çabaladı...isimler sayıyordu... Keza, Yunanistan üzerine konuştu, şöyle diyordu:

"Ona zamanımı, servetimi, sağlığımı verdim- ve şimdi de yaşamımı- ona veriyorum! Başka ne yapabilirim ki?" Öğleden sonra aşağı yukarı saat 6 olduğunda şöyle dedi:

"Şimdi uyumak istiyorum" ve derhal başı yana eğildi ve derin uykuya daldı, bir daha asla uyanmadı. Sadece yakınları değil, aynı zamanda tüm kent halkıydırım çarpmışa döndüler. Ölümü o kadar ansızın, o kadar da habersiz olmuştu. Yabancı bir ülkede, yabancılar arasında ölmüştü; fakat onu hiçbir yerde bu kadar çok sevmemişlerdi ve onun için hiç bu kadar ağlamamışlardı".

19 Nisan, Mesolongion siyahlara bürünmüş ve tüm Yunanistan yas tutmuştur⁽²⁴⁾. Byron, mumyalandıktan sonra Aziz Nikolaos kilisesinde 6 gün boyunca katafalta konmuş, 2 Mayıs'da naaşı Zakynthos Adasına getirilmiş ve yüzbaşı Stanhobe'a teslim edilmiştir. Mesolongion halkı, onun kendi kentlerinde gömülmesini arzu etmişlerdir. Byron, İngiltere'de Nottingham-Shire'de, Hucknall Tokard kilisesinde bulunan özel aile mezarlığına gömülmüştür⁽²⁵⁾.

(22) Gamba, a.g.e., s. 249.

(23) Gamba, a.g.e., s. 249; Byron Lord, *Letters and Journals*, II, s. 21; J. Millingen, *Memoirs on the Affairs of Greece*, London 1831, s. 129, 131; W. Parry, *The Last Days of Lord Byron*, London 1825, s. 126.

(24) Ph. M. Tsigkakou, "O Lordos Byron stin Hellada: Khroniko", Lord Byron in Greece, Athens 1987, s. 20; S. Ksenos, "O Byron Nekros", Hellas and Byron. *Commemorative Anthology for the Centenary of the Poet's Death in 1824 - 1924*, Athens, s. 54 -55; Millingen, a.g.e., s. 132, 141; Nicolson, a.g.e., s. 265, 266; Gamba, a.g.e., s. 265; Galt, a.g.e., s. 300, 301;

(25) S. Ksenos, "He eis Anglian metakomidi tou nekrou", a.g.e., s. 62 - 63.

Zakynthos Adalı ve İyonya Adalar Edebiyat Okulunun kurucusu, ün-
lü Yunan ulusal şairi Dionysios Solomos (1798-1857), “Eis to Thanato tou
Lord Mpa.i.ron “(Lord Byron’un Ölümü Üzerine) adlı lirik şiirinde
(1825)⁽²⁶⁾, Yunanlıların tüm duygularını şöyle dile getirmiştir: “Özgürlük,

kılıçla vurmayı
biraz durdur;
şimdi yaklaş ve ağla”.

.....
(Çeviren: Esin Ozansoy)

Byron’un Yunanistan’daki zengin ve canlı izleri, İngiliz şairini bir ef-
sane kapsamına almıştır. Byron’un zengin hayal gücü, hassaslığı, kendili-
ğinden gelen duygusallığı ve de özellikle ulusal kıvanç ve Yunanlıların mi-
nettarlığı içinde, efsaneleşmiş ve bir idol olmuştur⁽²⁷⁾.

Yunanlılar yüzyılın şairini ve onun eserlerini ilk olarak, bağımsızlık
mücadelesi öncesinde, Yunanlı edebiyatçıların Batı Avrupa edebiyatıyla
olan ilişkileri çerçevesinde tanımışlardır. Kısa yaşamı boyunca anıları sı-
nırlı kalmıştır. Fakat, 1818 ve sonrasında, aralarında zıtlıklar oluşturan bu
anılar, Paris ve Viyana’daki gurbetteki Yunanlıların dergilerinde yayınlan-
mıştır. Dionysios Solomos, Kostis Palamas, Philippos Ioannou, Angelikis
Pallis ve dönemin diğer şairleri şiirlerinde, Byron’la ilgili duygularını di-
le getirmişlerdir.

Romantizm, Yunanistan’a 19. yüzyılın ilk on yıllık çeyreğinde girdiği
zaman, Byron’un kişiliğinin ışınımı, özverisi ve zamanının tipik şiirsel
özelliğinden dolayı, romantizm edebi akımına etkisi olmuştur. Aynı za-
manda Byronculuk simgesiyle hareke geçmiştir. Byronculuk, Romantiz-
min yan dalını oluşturmuş ve ilk Yunan şiirlerinde bunların örnekleri gö-
rülmüştür:

Dionysios Solomos (1798-1857) - “O Lampros” (Lambros)⁽²⁸⁾;

Alexandros Soutsos (1803-1863) - “O Perilanomenos” (Avare)⁽²⁹⁾;

⁽²⁶⁾ Dionysiou Solomou, *Apanta*, Athena 1971, s. 55; L. Politis, Dionysiou, Solomou, *Apanta*, Poiemata, I, Athena 1986, s. 101; Trypanis, a.g.e., s. 352; L. Politis, *Gyro ston Solomo*, Athena 1995, s. 126-127.

⁽²⁷⁾ E. Kephallinaïou, “He Deksioti tou Lord Byron stin Hellada: He Parousia tou sth Neollenike Pneuma-
tike Zoe”, *Lord Byron in Greece*, Athens 1987, s. 28.

⁽²⁸⁾ L. Politis, *Poietike Anthologia*, t. 5, Athena 1984, s. 34 - 38.

⁽²⁹⁾ Politis, a.g.e., s. 172 - 173.

Panayotis Soutsos (1806-1868) - "Odoiporos" (Gezgin)⁽³⁰⁾;

Alexandros Rizos Rankavis (1809-1892) - "O Demos kai Heleni (Halk ve Heleni)⁽³¹⁾.

Bu şiirlerde, Byron'cu şiirin konuları egemen olmuştur. Örneğin: Geçmişin kutsal topraklarına sığıniş, satir ve acı alaycılık, yakın akraba ile birliktelik, ateizm, liberlizm.

Aynı dönemde, Byron'un önemli eserlerinden ilk çeviriler ortaya çıkmıştır: "The Bride of Abydos" (Abydos' lu Gelin)⁽³²⁾; "The Curse of Minerva" (Minerva'nın Laneti)⁽³³⁾. Böylelikle Byronculuk, sadece edebi alanda değil, aynı zamanda da ideolojik harekette de gelişme göstermiştir⁽³⁴⁾.

Yunanistan'da Byronculuk, varlığını daha çok 19. yüzyılın 2. yarısının ilk yıllarında kendini göstermiştir. Aynı dönemde Byron'un "The Siege of Corinth"⁽³⁵⁾. (Korinthos'un Kuşatması) adlı şiiri 1855'de S. Pylarinos (36) ve "The Prisoner of Chillon". (Chillon'un Mahkumu) adlı şiiri 1857' de A. Blakhos⁽³⁷⁾ tarafından Yunancaya çevrilmişlerdir. Byron'un bu şiirlerinin çevirilerinin konuları, o dönem egemenlik altında bulunan Yunanistan ve Yunanlılarla özdeşleştirilerek, politik özgürlüğün ruhunu ifade etmektedirler.

Buna paralel olarak, Byronculuğun kutsal simgesine karşı, olumsuz bir akademik eleştiri kendini göstermeye başlamıştır. Edebi eserlerdeki tutkuların kötüye kullanılmasında Byron' u sorumlu tutmuşlardır⁽³⁸⁾.

Byronculuk 1860 yılının ilk 10 yıllarında doruk noktasına ulaşmıştır. Fakat aynı zamanda da en büyük karşı çıkılışını göğüslemiştir. Akademik eleştiri, romantizmi özellikle de 1863'de ki şiir mücadelesinde Byronculu-

⁽³⁰⁾ L. Politis, *Poietike Anthologia*, t. 4, Athena 1985, s. 72 - 83; Ph. A. Demetrakopoulos, *O Neoellenismos ste Logotekhnia 19os-20os ai.*, Athena 1990, s. 114 - 119.

⁽³¹⁾ L. Politis, *Poietike Anthologia*, t. 4, Athena 1985, s. 106 - 110.

⁽³²⁾ "The Bride of Abydos, by Lord Byron", Çev: K. Lambryllos, Smyrna 1836.

⁽³³⁾ "The Curse of Minerva, Lord Byron's Poems", Çev: N. Mandrikakis, Athens 1837.

⁽³⁴⁾ Kephallinaiou, a.g.e., s. 29.

⁽³⁵⁾ "The Siege of Corinth". A Poem. Parisina. A Poem. Ed. John Murrey, Albemarte Street, London 1816.

⁽³⁶⁾ "The Siege of Corinth". Lord Byron's Poem. Çev: Othon S. Pylarinos, Athens 1855.

⁽³⁷⁾ "The Prisoner of Chillon". Çev: Angelos Blakhos, *A Collection of Original Poems and Translations...*, Athens 1857.

⁽³⁸⁾ Kephallinaiou, a.g.e., s. 29.

ğün biçimini de vurmuştur. Olumsuz eleştirisi, akademik çevre dışında da sürmüştür. O zaman klasiizm adına, hastalıklı romantizm - Byronculuk engellenmeye kalkışılmıştır.

Aynı dönemde, Byronculuğun şiiri:

“Manfred” (1864)⁽³⁹⁾, “Sardanapalus” (1865)⁽⁴⁰⁾, “Parisina” (1865)⁽⁴¹⁾, “Childe Harold’s Pilgrimage, Canto I” (1865 - 1866)⁽⁴²⁾, “Don Juan, Canto III” (1870)⁽⁴³⁾ adlı şiirlerin Yunancaya çevrilmesiyle, geniş halk kitleleri tarafından bilinmeye başlamıştır.

1867, 1868, 1871 yıllarında G. Politis’in “Byron’un Şiirleri” adlı koleksiyonunun çevirisiyle de kitlesel bir tanışma gerçekleşmiştir. Bu şiirler, 1895’ de tekrar yayınlanmışlardır.

1870 yılının ilk 10 yılında kendini göstermiş olan edebi akımın düşü-
şüyle, Byronculuk da nasibini almıştır. Sınırlı kademedeki Byron’a düş-
künlik, Byron’un, meslektaşları üzerindeki etkisinin incelenmesi doğrul-
tusunda yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte, akımın diğer etkinlikleri içinde,
yüzyılın sonuna kadar, Byron’un şiirsel niteliği veya Byron’un kişiliği
üzerine yapılan araştırmaların ve çevirilerinin kesintisiz olarak korunmuş
olduğudur.

Byron’un şiirlerinde, Yunanlıların antik geçmişine hayranlık ve Yuna-
nistan’ ın doğa güzellikleri karşısında duyduğu sevgi yansıtılmıştır: “Chil-
de Harold’s Pilgrimage”.

(Childe Harold’un Kutsal Yolculuğu), “Maid of Athens” “(Atina’lı
Kız)⁽⁴⁴⁾, “The Siege of Corinth” (Korinthos Kuşatması)⁽⁴⁵⁾, “The Corsair”
(Korsan)⁽⁴⁶⁾, “The Giaour” (Gavur)⁽⁴⁷⁾, “The Curse of Minerva” (Tanrıça

(39) “Manfred”; Lord Byron’s dramatic poem. Çev: Errikou Gkrin, Patras 1864; “Lord Byron, Manfred”,
Çev: Thrasuboulou A. Kamaradou, Athens 1883; Keza bkz., “Lord Byron, Manfred”, Çev: Skitsa Lilas
Karanikola, Athens 1973.

(40) “Sardanapalus”; Lord Byron’s tragedy. Çev: Chris. A. Parmenides, Athens 1865.

(41) “Parisina”; Lord Byron’s Poem. Çev: G. Politis, t. II, Athens 1868.

(42) “Childe Harold’s Pilgrimage, Canto I”; Çev: G.Politis, t. II, Athens 1868; Çev: A. Paraskhos, Athens
1881.

(43) “Don Juan”, Canto III. Çev: K. Dossios, Athens 1863; Çev: Arg. Ephtaliotes, Athens 1870; Keza bkz.,
Çev: M. Kesise, Athens 1981.

(44) “Kata to tou Byronos Maid of Athens”, Çev: Al. Rizou Rankavi, Athena 1889; “Lord Byron, He Kore
tes Athenas”, Çev: D. Gr. Kampouroglou, Makedonika Grammata, Athena 1924; “Lord Byron, Koritsi
tes Athenas”, Çev: Photou Giophylli, Logotekhnia, Athena 1926.

(45) “The Siege of Korinth Lord Byron’s Poem” (He Poliorkia tes Korinthou), Çev: Othon S. Pylarinos, At-
hens 1855.

Athena'nın Laneti)⁽⁴⁸⁾ gibi şiirleri, Byron'un Yunanistan'a duyduğu hayranlığın temsilcisi olan yapıtlardır.

Palamas (1859 -1943), Malakakis (1869 - 1943), Drosinis (1859 - 1951), Skipis (1879 -1951), Griparis (1870-1942), Vlachoyannis (1867-1945) gibi Yunanlı şairlerin, Byron'la ilgili yazdıkları şiirlerinde ortak bir benzerlik göze çarpmaktadır⁽⁴⁹⁾. Bu şairlerin çoğu, bilinçli veya bilinçsiz olarak şu soruyu sessizce sormaktadırlar: "Onu Mesologion'a getiren ve mücadele içinde yaşamına son vermesine neden olan en etkin güç neydi?"⁽⁵⁰⁾. Şiir tam olarak yanıtları verememektedir, fakat duyguları dile getirmektedir. Yanıt ve duygu farklı olmalarına rağmen, Drosinis⁽⁵¹⁾ ve Malakakis⁽⁵²⁾ gibi şairlerin şiirlerinde her ikisini de özdeşleşmektedir.

Drosinis'in "O Thanatos tou Kyknou" (Kuğunun Ölümü) adlı şiirinde Byron, "Kuzey'in Beyaz Kuğu" 'su olarak hayal edilmiştir. Mesologion'da kalmış, çünkü buradaki deniz kulağında özgürlük adlı bir su perisinen aşık olmuştur.

Drosinis, Byron'un doğaya karşı ateşli hayranlığını ve aşıkların düşüncelerini inkar etmez. Fakat, özgürlük adlı su perisinden başka onu baştan çıkaran neyin varlığı idi?⁽⁵³⁾.

Georgios Drosinis⁽⁵⁴⁾'in Lord Byron için yazdığı "O Thanatos tou

---

(46) "The Corsair", *A Tale. By Lord Byron. "I suoi pensieri in lui dormir non ponno" Tasso, Canto deci, Gerusalemme Liberata*, printed by Thomas Davidson, London 1814; Çev: G. Politis, Lord Byron's Poem: t. II, Athens 1868; Çev: L. Razelou, Athens 1924.

(47) "The Giaour", printed by Thomas Davidson, Whitefriars, for John Murray, Albemarle Street, London 1814; "Gkiaour", Çev: Katherine Dossios, Athens 1857.

(48) "The Curse of Minerva", printed by Thomas Davidson, Lombard Street, Whitefriars, London 1812; The Curse of Minerva, Lord Byron's Poem, "He Katara tes Athenas", Çev: N. Mandrikakis, Athens 1837.

(49) G. Athanas, *O Poietes kai o Agonistes*, Nea Estia, t. 95, 1974, s. 786.

(50) A. Karantonis, *O Byron kai He Hellenike Poiese*, Nea Estia, t. 95, s. 935.

(51) G. Drosinis, "O Thanatos tou Kyknou", *Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of Poet's Death in 1824-1924*, I. N. Sideris, publisher, Athens, s. 92.

(52) M. Malakakis, "Byron", *Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of Poet's Death in 1824-1924*, I. N. Sideris, publisher, Athens, s. 89.

(53) Karantonis, a.g.e., s. 935.

(54) Politis, *Histoia tes Neoellenikes Logotekhnias*, s. 190-191; Trypanis, a.g.e., s. 368; Phaid.- Glyk. Mpoumpoulidou, *He Neotera Hellenike Logotekhnia*, t. 1, Athena 1991, s. 368 ve t. 2, Athena 1991, s. 55-56.

Kyknou” (Kuğunun Ölümü) adlı şiiri⁽⁵⁵⁾:

Orada siyah bataklık kuşu ve yaban ördeği
Güneşli kara parçasında kışlak buluyorlar,
Deniz kulağındaki kokuşmuş kıyı suları
Ey Kuzey’ in beyaz kuğusu, ne istemeye geldin?

Deniz kulağının bir neraidası, Özgürlük Perisi
Dünyayı baştan çıkararak Kuğu’ yu aldıttı;
Kalenin kuru Sarayı koruma altındaydı,
Ve gelinin süsleri yerine, ağır silahlarla.

Kartal beyaz bir Kuğu olmağı istedi,
Ve kartalın kanadı ve tırnakları gerindi onun için;
Fakat cüretkar içgüdüğü ölümçül idi...

Ve bahar aylarında, tekrar döndüklerinde
Yaban ördekleri Kuzeyin deniz kıyısına doğru,
Kuğunun bedenine eşlik ettiler.

(Çeviren: Esin Ozansoy)

Dönemin diğer ulusal şairlerinden, Akhilleus Paraskhos (1838-1895)⁽⁵⁶⁾, “O Phoiniks tou Mesologgiou” (Mesolongion’un Phoinix’i) adlı şiirine⁽⁵⁷⁾, oldukça pitoresk bir kıtayla başlamakta ve Mesolongion’un kahramanını, sanki canlı bir yaratılmış gibi, güçlü bir Phoinix olarak canlandırmaktadır⁽⁵⁸⁾. Mesolongion’da Byron’un heykelinin açılış törenindeki, tıpatıp benzeyen mermer heykeliyle karşılaştırılmaktadır.

⁽⁵⁵⁾ Georgios Drosinis, “O Thanatos tou Kyknou”, *Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of the Poet's Death in 1824-1924*. Athens, I. N. Sideris, publisher, s. 92.

⁽⁵⁶⁾ Politis, *Poietike Anthologia*, t. 4, s. 165 - 170, 213; Politis, a.g.e., s. 179, 184.

⁽⁵⁷⁾ A. Paraskhos, *Unpublished Poems*, vol. 1, Athens, 1904 (“O Phoiniks tou Mesologgiou”), s. 167 - 170; A. Paraskhos, “O Phoiniks tou Mesologgiou”, *Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of the Poet's Death in 1824 - 1924*, Athens, I. N. Sideris, s. 84 - 86.

⁽⁵⁸⁾ Karantonis, a.g.e., s. 394.

Akhilleus Paraskhos' un "O Phoiniks tou Mesologgiou" (Mesolongi-
on'un Phoinix'i) adlı şiiri:

.....
- Ah, işte, dedi; o'dur; yanılığın olmadığına sevinirsin;
İşte kumral saçları ve işte alnı,
Bulutlu gökyüzü ve gümüş yıldız;
İşte acı bir gülümseme, fildişi el,
Genç delikanlılara avuçlarıyla altın sikkeleri dağıtan
Ve kartala yolu, arslanlara pençeyi sunuyordu!...
Artık hiçkimse liri iyi tutamıyordu;
Özgürlüğün rüzgarını, defnenin çiçeğini;
Şarkıyla bir inilti çıkaran kederli ağız,
Yitmemiş bir yürek,
Gözyaşları iyice gözleri kapattı ve mezar değil,
Gümüşü dalgalarla kızgın deniz!
Ona ne kadar benziyor; ona bakınız; nasıl da konuşacağımı sanıyorum,
Ve nasıl da sesi, ilk tınıydıuyuyorum,
Fakat hayır, asla hiçkimse resmedemez
Yaseminin kokusu, tüfeğin gürültüsü,
Ne de mermerdeki eli hiç gösteremez
Bülbülün ötüşü ve görünmez hafif rüzgar...
O değildir; yüreğimin özlemi aldattı;
Eğer eski yoldaşım yanımda bulunsaydı,
Sanki ilk olarak oturacakmış gibi dibime gelecekti,
Ve eğilip dostunu kuvvetlice öpecekti!...
.....

(Çeviren: Esin Ozansoy)

Bağımsızlık döneminin diğer büyük lirik şairi Andreas Kalvos (1729-
1869)⁽⁵⁹⁾ için ölüm, cennet gibi yerlerde yaşamın devamı olarak gösteril-

⁽⁵⁹⁾ Politis, *Poietike Anthologia*, t. 5, s. 191 - 192; Politis, a.g.e., s. 152 - 156; M. Papaioannou - K. Iordanides, *He Hellenike Poiese*, Athens 1980, t. 4, s. 205 vd.

miştir. Kalvos'un ruhu ölüm acısından ve yastan tamamen kararmıştır. Kalvos, "He Bretannike Mousa" (Britanya'lı İlham Perisi) adlı lirik şarkısında, bu tarzla, genç Byron'un haksız yitirilişine, ateşli bir Yunan dostu ve özgürlüğün savaşçısı, doğasından soylu, çok yetenekli şairin ölümüne ağlamaktadır⁽⁶⁰⁾.

"He Bretannike Mousa" (Britanya'lı İlham Perisi):

.....
Byron zambak gibi uzanmış
Kaldırılmaz ağır örtü altında
Gecenin felaketi; sonsuz,
Ey keder, ölümün yazgısı
Onu örttü.
.....

(Çeviren: Esin Ozansoy)

1880 kuşağının en önemli temsilcisi, ünlü lirik şair Kostas Palamas (1859-1943)⁽⁶¹⁾ da, "Pegasos" (Kanatlı At) adlı şiirinde⁽⁶²⁾, Pegasos, Yunanlı şairin önünde ansızın beliren ve hiçbir gidecek yeri olmayan avare bir kanatlı at olarak gösterilmektedir ve eşsiz binicisi de yani Byron, artık onunla birlikte değildir. Bu şiirle, Byron'un şiirinin ve yaşamının eleştirel bir gözlemiyle, balatsal anlatım bağdaştırılmıştır. Aynı zamanda Palamas'da, Yunanistan için Mesolongion'da ölen Byron'un muazzam bir şiir mirasının hak iddiası olarak gösterilmiştir⁽⁶³⁾.

⁽⁶⁰⁾ Karantonis, a.g.e., s. 933; B. Athanasopoulos, *To Poietiko Topio tou Hellenikou 19ou kai 20ouaiona*, Athena, 1995, s. 137, 141; Ph. Sherrard, "Andreas Kalvos and the Eighteenth - Century Ethos", *Byzantine and Modern Greek Studies*, 1, 1975, s. 187.

⁽⁶¹⁾ Politis, *Historia tes Neoellenikes Logotekhnias*, s. 192 - 199.

⁽⁶²⁾ Kostas Palamas, "Pegasus", *Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of the Poet's Death 1824 - 1924*, Athens, ed. I. N. Sideris, s. 87 - 89; Karantonis, a.g.e., s. 938.

⁽⁶³⁾ Karantonis, a.g.e., s. 938.

⁽⁶⁴⁾ Kephallenaiou, a. g. e., s. 30.

Kostas Palamas'ın "Pegasos" (Kanatlı At) adlı şiiri:

.....
Ve Pegasos'u tanıdım;

Ve koştum: - Sen burada mısın?

Ve bana yanıt verdi;

- Dört gözle bekliyorum

Byron' un zamanından beri.

Biniciyi kaybettim,

Onu Azrail buldu, savaştlar
er meydanlarında.

Binici yitip gitti,

Tartaros'a mı (Ölüler diyarı) gidiyor?

Helysia'ya mı (Cennete) gidiyor?

Nereye olduğunu bilmiyorum.

Ayakta dikilip duruyorum sanki yolu kaybetmiş gibi,

Ayakta duruyorum sanki sevdiğimi kaybetmiş gibi,

Ayakta duruyorum gençliği yitmiş,

Sanki cansız bir ağacın gövdesiyim.

.....
Kurşun gibi ağır bir uyku beni sarmalıyor,

Becerikli binici bana yolu gösteriyordu,

Ve kıskanıyorum Mart'ın yaşam dolu kırlangıcını...

Kimsin Sen ve beni nasıl tanıyorsun? -

- Ve ben biniciyim, gel

Senin elmas eğerinde

Nasıl tutunacağımı biliyorum.

Sadece seninle yolculuğu seviyorum.

.....
Ey hizmetkar, beni al ve beni taşı,

Ve ötekenden daha yükseklere! -

(Çeviren: Esin Ozansoy)

Byron, şiirsel ve tarihsel bir şahsiyet olarak anılmaktadır. Şiirsel görünümünde, özellikle özgürlükçü düşüncelerin sunumu kendini göstermektedir. Yani ilk olarak mücadeleci, eylem adamı ve sonra şair olarak gösterilmektedir (64).

Byronizm, 19. yüzyılın sonunda, ulusal bir ideolojinin parçası olarak işlemiştir. Byronculuğun ve etkilerinin yayılmasının nedenleri, çok çeşitli filolojik ve sosyo-politik etmenlerle aranmaktadır.

KAYNAKÇA

- Athanas G., *O Poietes kai O Agonistes*, Nea Estia 95 (1974).
- Athanasopoulos B., *To Poietiko Topio tou Hellenikou 19ou kai 20ou Aiona*, t.1, Athena 2000.
- Byron Lord, *Letters and Journals* (ed. R. E. Prothero), 6 vols, London 1901.
- Coleridge E. H., *Poetical Works of Lord Byron*, London 1905.
- Dakin D., *The Greek Struggle for Independence 1821-1833*, London 1973; Yunancaya Çeviri: R. Stauride-Patrikiou, Athena 1989.
- Demetrakopoulos, Ph. A., *O Neoellenismos ste Logotekhnia 19os-20os ai.*, Athena 1990.
- Galt J., *The Life of Lord Byron*, London 1894.
- Gamba P., *A Narrative of Lord Byron's Last Journey to Greece* (ed. J. Murray), London 1895.
- Hobhouse J.C., *Recollections of a Long Life* (ed. J. Murray), 6 vols, London 1910.
- Karantones A., *O Byron kai He Hellenike Poiese*, Nea Estia 95 (1974).
- Kephallinaiou, E., *He Deksiöse tou Lord Byron sten Hellada: He Parousia tou ste Neoellenike Pneumatike Zoe, Lord Byron in Greece*, Athens 1988.
- Ksenos S., *O Byron Nekros, Hellas and Byron. Commemorative Anthology for the Centenary of the Poet's Death in 1824-1924*, (ed. I.N. Sideris), Athens 1925.
- Maurois A., *Byron I-II* (ed. B. Grasset), Paris 1930.
- Medwin T., *Journal of the Conversations of Lord Byron*, London 1824.
- Millingen J., *Memoirs on the Affairs of Greece*, London 1831.
- Moore T., *Byron's Life*, London 1847.
- Mpoumpoulidou Ph.- Gly., *He Neotera Hellenike Logotekhnia*, Athena 1991.
- Nicolson H G., *Byron, the Last Journey*, London 1940.
- Papaioannou M.- Iordanides K., *He Hellenike Poiese*, Athena 1980.
- Parry W., *The Last Days of Lord Byron*, London 1825.
- Politis L., *Poietike Anthologia*, t. 4, Athena (1. baskı 1981; 2. Baskı 1985).
- , *Poietike Anthologia*, t. 5, Athena (1. baskı 1980; 2. Baskı 1984).
- , *Dionysiou Solomou, Apanta, Poimata*, t. 1, Athena 1986.
- , *Historia tes Neoellenikes Logotekhnias*, Athena 1991.
- , *Gyro ston Solomo*, Athena 1995.
- Raymond D., *The Political Career of Lord Byron*, London 1925.
- Sherrard P., *Andreas Kalvos and The Eighteenth Century Ethos, Byzantine and Modern Greek Studies I* (1975).

- Spencer T. B., *Fair Greece Sad Relic*, London 1954.
- Tolias. G.- Koumarianou. C., *British Travellers in Greece 1750-1820*, Athens 1995.
- Trelawny E. J., *Recollections of the Last Days of Shelley and Byron*, London 1858.
- Trypanis C. A., *Greek Poetry from Homer to Seferis*, London 1981; Yeniden basım Athena 1986.
- Tsakona D. G., *Historia tes Neellenikes Logotekhnias kai Politikes Koinonias*, Athena 1992.
- Tsigkakou Ph. M., *O Lord Byron sten Hellada: Khroniko, Lord Byron in Greece*, Athens 1987.
- Woodhouse C. M., *The Philhellenes*, London 1969.